

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita B. Francisci Xaverii

Torsellini, Orazio

Coloniae Agrippinae, 1610

I. In Moluco lapsos incolarum mores restituit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42323

HORATII

TVRSELLINI
DE VITAFRANCISCI
XAVERII,

LIBER TERTIVS.

CAPVT I.

*In Moluco lapsos incolarum mores re-
stituit.*

OLVCVS regio est
modicis discreta insulis
(Molucas vocant) aro-
matum ac præcipuè ca-
ryophylli fertilitate &
commercio nobilis, ab
vrbe Malaca millia passuū circiter M. C.
Habitatur frequentibus quæ Ethnicorū,
quæ Saracenorum pagis, terræ vbertate
non detinente solum indigenas, sed et-
iam aduenas inuitante. Molucae insulae
plurimæ numero sunt, pleraeq; magnitu-
dine exiguae: maiores etiā modicae. nulla
quippe supra duodeuiginti millia passuū
circuitu cōprehendit. Aequatori subsunt.

*Molucas
insulae.*

à Bo-

à Borea in Austrum porriguntur sexagenis ferme passuum millibus inter se diiunctæ. His aliæ minores circumfusæ.

Cæterum Molucus ferme omnis Sarraceno Regi paret, stipendiario Regis Lusitani.

Ternate Harum insularum longè celeberrima Ternate urbē habet cognominem Lusitaniæ ditionis, quæ vrbs à Lusitanis, aliisque Christianis indigenis; maximè incolitur.

Huc igitur cum venisset Xaverius, diuersatus est in suburbana Beatæ Mariæ æde, quæ Barræ dicitur. Ibi loci præside certissima patrona sua inuocata, extemplo solita pietatis ministeria obire cœpit. Ternatini iam palàm suas cupiditates soluerant, tanto profligatiores Malacensibus, quanto ab India remotiores. Quippe ex Ethnicorū Sarracenorumq; vsu & consuetudine, tam cæca rerum etiam humanarum inscitia eorum mentibus se offuderat, vt in negotijs cōtrahendis, vbicunq; lucri aliqua affulisset spes, nihil contra ius fasque esse ducerent. ad eò omnia in externum erant lapsa iam morem. Hanc ergo ciuitatem penè depositam Xaverius Malacensi illo suo artificio curare orsus, incolarum animis dissimulatione & comitate conciliatis, paulatim eorū vitia aperire ac sanare institit.

Prudētia in flagitio- In quo quidē singularis eius enituit prudentia.

dentia. Si quem vesano irretitum amore *sis homini*
 teneri compererat, qui alicuius auctori- *bus corri-*
 tatis esset ac pretij; hac potissimum il- *gendis.*
 lum arte adoriebatur. Blandè primò ac
 familiariter hominem affatus, si minùs
 inuitaretur, comiter se illi offerebat ipse
 conuiuiam, iucundoque sermone conui-
 uium celebrabat, aditum salubri admo-
 nitioni præparans. Inde ubi in eius fami-
 liaritatè se bene penitus dederat; ingres-
 sus orationem de vitiorum turpitudine,
 sensim ad libidinis fœditatem delabeba-
 tur; eiusdemq; incommoda, & simul cæ-
 lestes adiciebat minas. Ad vltimum, vt
 permotum eum senserat, manu familia-
 riter prehensum ad peccatorum induce-
 bat confessionem. ita demum illi concu-
 binam nullo negotio adimebat; aut cer-
 tè, si ægrè careret, in matrimonio collo-
 cabat. Constat ab eo plurimos ad concu-
 binarum nuptias traductos, vt luxuriæ
 flammam cõiugij honestas extingueret.
 Consimilem rationem in detrahēda fœ-
 neratitia fraudulentaq; pecunia seruabat:
 cuius tanta vis fuit, vt misericordię Soda-
 litas ex tenui atque inopi locuples fieret
 & opulenta. Eam rem crebræ conciones
 institutionesq; rudium ac puerorū haud
 mediocriter adiuuerunt: quibus ciuitatis
 mores emendati, iniquæ pactiones re-
 scif-

Vaticinatio.

scissæ, teneræ ætatis aures & linguæ catechismo adeò imbutæ, vt passim omnia Christianæ doctrinæ carminibus perficerent. Præcipuè verò Francisci vaticinatio quædam Ternatinorum permouit animos. Ioannem Arausium mercatorè, quem in Amboino breui moriturū prædixerat, longè absens moribundum diuinitus prospexit. Itaque sacrum magnâ hominum frequentiam faciens, cùm post Offertorium de more se conuertisset ad populum, Orate fratres, inquit, & Ioannis Arausij animam, qui modò in Amboino expirauit, commendare Deo. Equidem & heri pro illo feci, & hodie facio. Mirari qui aderant alij alios intuentes; quærentesque inter se, qui tandem id rescire potuisset, cùm Amboinus ab eo loco abesset passuum mille amplius ducenta, & neminem per eos dies inde venisse constaret? Admiratione deinde in expectationem versa, notatur res, diesq; ab ijs qui audierant: & paucis interiectis diebus, nauis ex Amboino de Arausij morte nuntiat. Temporibus ac rebus inter se comparatis, omnia cum Francisci prædictione prorsus congruere comperita. Tum enim uero nemini dubium esse, quin id Xauerius diuinitus cognouisset. Quocirca illum tanquam prophetiæ do-

no præditum omnes suspicere cœperunt. Iam Xauerius Macazariam, quæ bidui ferme aberat, meditabatur. Cæterum Macazarios illos, ut qui satis auxiliorum haberent, à Francisco iuuari, Deo utique cordi non fuit. Per idem tempus haud vanis auctoribus cœperit, in Maurica (regio Mauri vulgò dicitur) Christianos esse quamplurimos: quorum, quippe Sacerdotibus carentium, salus ad vltimum esset adducta discrimen. Itaque his potiùs succurrendum ratus, qui grauiùs laborarent, omiffis Macazarijs, quibus aliorum auxilia non deerant, ad iuuandos destitutos ab alijs conuertit animum.

CAPVT II.

Maurica incolis periclitantibus vel cum capitis sui periculo subuenire statuit.

ABEST Maurica regio à Ternate *Maurica:*
 prope CC. millia passuum. Terra *regio.*
 aspera ac prærupta, omniumq; ferme rerum sterilis. Frumentum vinumq; incolæ ne fama quidem acceperunt. nulla apud eos armenta aut greges, præter fues admo-